

Regiobericht 1.0 Noord

Economie, innovatie, werk en inkomen¹

Kenmerken van het landsdeel

Het landsdeel Noord bestaat uit de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. De provincies werken samen in het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) en zoeken daarbij ook internationaal aansluiting met bijvoorbeeld Noordwest Duitsland. De economische focus ligt op vijf economische clusters: energie, sensor-technologie, water-technologie, agribusiness en healthy aging.

De economie van de regio wordt gekenmerkt door een relatief grote agrarische sector en overheidssector en relatief weinig bedrijven op het gebied van specialistische zakelijke diensten. In Groningen is de sector Delfstoffenwinning dominant aanwezig. De regio bevat daarnaast enkele concerns die actief zijn in de metaal, energie of chemie.

De regio staat de komende jaren voor een aantal uitdagingen: bevolkingskrimp, vergrijzing, een hoog werkloosheidspercentage en lage netto arbeidsparticipatie die allen hun weerslag kunnen hebben op de economische ontwikkeling van de regio.

Samenvatting

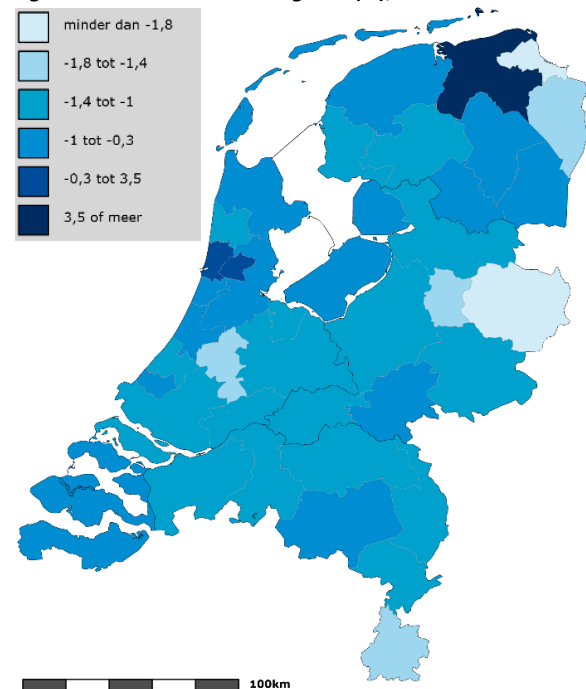
- Groningen in 2013 de enige provincie in Nederland met economische groei.
- Investerings in Groningen en Drenthe blijven dalen in de periode 2008-2011; in Friesland groei.
- Relatief weinig R&D in landsdeel Noord in 2011.
- In 2013 werkloosheid in Friesland verder toegenomen, maar daling in Oost-Groningen en Zuidoost-Drenthe.
- Relatief veel zelfstandigen in Zuidwest-Friesland in 2013.
- Inkomens in 2011 in regio Noord relatief laag.

Economie

BBP

De Nederlandse economie kent in 2013 een krimp van 0,8 procent². Dat is het tweede achtereenvolgende jaar dat de economie is gekrompen. Ook de economie van Drenthe en Friesland is in deze jaren gekrompen. In 2013 gaat het in beide provincies om een krimp van 0,9 procent. In de provincie Groningen is echter al twee jaar sprake van economische groei. In 2013 is het BBP zelfs met 2,7 procent toegenomen.

Figuur 1 Volumeontwikkeling BBP (%), 2013

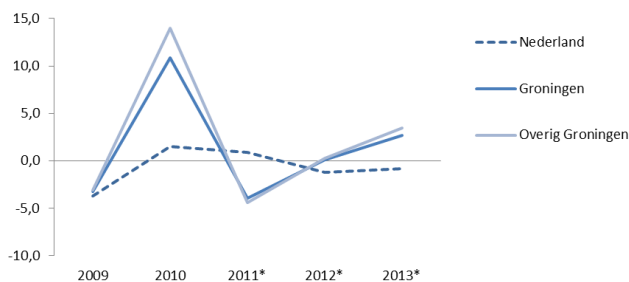
¹ Deze versie van het regiobericht betreft een eerste quick-win en zal nog worden uitgewerkt tot een volwaardig regiobericht.

² Het CBS reviseert momenteel de nationale rekeningen. De nationale rekeningen bevatten onder andere cijfers over de ontwikkeling van het BBP. Ten tijde van de uitvoering van dit onderzoek waren deze nieuwe cijfers nog niet beschikbaar.

Regiobericht 1.0 Noord

Deze groei in Groningen is volledig toe te schrijven aan de toegenomen gaswinning in het COROP-gebied Overig Groningen. Naast Slochteren, ligt ook de gemeente Groningen in dit COROP-gebied. In de beide andere Groningse COROP-gebieden (Delfzijl en omgeving en Oost-Groningen) is al gedurende enkele jaren sprake van krimp.

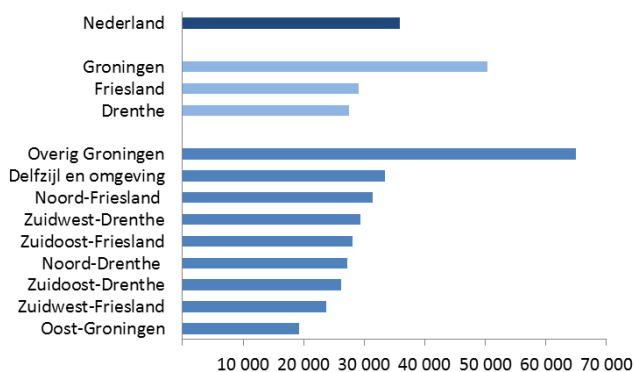
Figuur 2 Volumeontwikkeling BBP (%), 2009-2013

BBP per inwoner

In de indicator BBP per inwoner houden we rekening met de omvang van de bevolking. Het meest recente cijfer voor deze indicator heeft betrekking op 2011. Gemiddeld was het BBP per inwoner in Nederland in 2011 35,9 duizend euro.

Figuur 3 BBP per inwoner, 2011

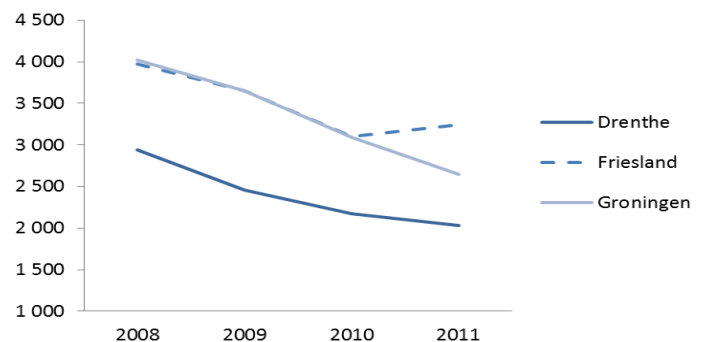

Zowel in Drenthe als in Friesland ligt het BBP per inwoner lager dan het landelijk gemiddelde, respectievelijk 27,4 duizend en 29,0 duizend euro. In de provincie Groningen is het BBP per inwoner het hoogst: 50,4 duizend euro. Dat komt uitsluitend door het COROP-gebied Overig Groningen. Voor alle overige COROP-gebieden in landsdeel Noord is het BBP per inwoner altijd lager dan gemiddeld.

Investerings

De totale investeringen door bedrijven in ons land lieten de laatste jaren een dalende trend zien, maar in 2011 (meest recent beschikbare cijfer) waren de investeringen weer toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor (van 104 naar 110 miljard euro). Slechts 7 procent van de investeringen kwamen voor rekening van bedrijven die gevestigd zijn in landsdeel Noord en dit aandeel was gedaald ten opzichte van voorgaande jaren. In de top 5 van provincies met de minste investeringen voeren Groningen en Drenthe de lijst aan. Friesland volgde op plaats 4. De stijging van de investeringen op landelijk niveau was voor Groningen en Drenthe niet ingezet. Alleen in Friesland waren de investeringen licht toegenomen.

Figuur 4 Investerings (mln €), 2008-2011

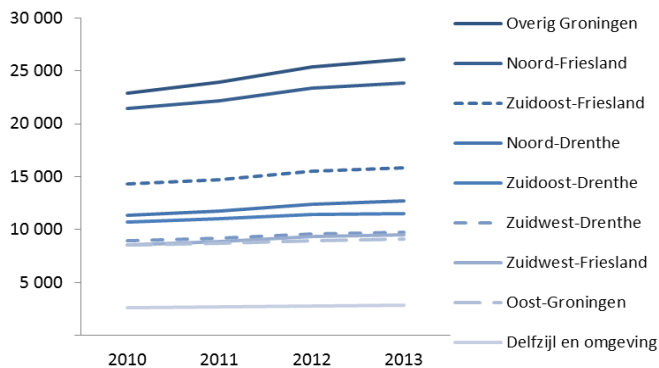

Vestigingen

Het aantal bedrijfsvestigingen in Nederland is in de periode 2010-2013 met 12 procent toegenomen. Dat geldt ook voor het aantal vestigingen in de provincie Groningen.

Voor de provincies Drenthe en Friesland liggen de percentages iets lager: respectievelijk 9,5 procent en 11 procent. Vooral in de COROP-gebieden Zuidoost-Drenthe (7,5 procent) en Oost-Groningen (6,6 procent) blijft de toename van het aantal vestigingen achter.

Figuur 5 Aantal vestigingen naar COROP, 2010-2013

Innovatie

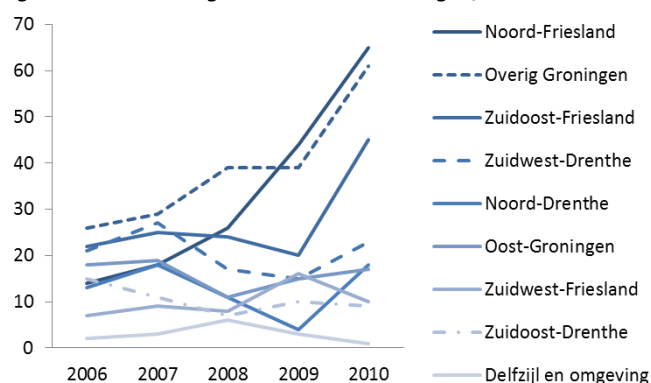
R&D

2011 is het meest recente jaar waarvoor de R&D uitgaven bekend zijn. De uitgaven aan R&D activiteiten door eigen personeel in 2011, bedroegen in Nederland in totaal ruim 12,2 miljard euro. Dit betekent dat ongeveer 117 duizend personen fulltime met R&D bezig waren in 2011. In Friesland gaven bedrijven net iets meer dan 170 miljoen euro uit aan eigen R&D onderzoek. Dat komt neer op ongeveer 2 duizend fulltime personen werkzaam in R&D. Gemiddeld werd in 2011 in Nederland 2 procent van het BBP uitgegeven aan R&D. In Friesland werd 0,9 procent van het Bruto Regionale Product (BRP) uitgegeven aan R&D. Voor Groningen en Drenthe zijn geen gegevens over R&D beschikbaar.

Octrooien

Het aantal octrooiaanvragen in Nederland was na een kleine dip in 2009 weer gestegen tot ruim 7,3 duizend in 2010 (meest recent beschikbare cijfer).

Figuur 6 Ontwikkeling aantal octrooiaanvragen, 2006-2010

Bron: RVO

Ook in landsdeel Noord zagen we een stijging, maar in de top 10 van minste octrooiaanvragen waren wel zes COROP-gebieden te vinden uit dit landsdeel. De octrooiaanvragen in Noord waren met name afkomstig uit Overig Groningen, Noord-Friesland en Zuidoost-Friesland.

KP7-programma en SEED Capital

In heel Nederland deden in de periode 2007-2013 bijna 1,5 duizend bedrijven mee aan het Europese Zevende Kaderprogramma (KP7) voor onderzoek en innovatie. Zij kregen gezamenlijk een subsidie van ruim 3,1 miljard euro. De meeste KP7-deelnemers zijn geconcentreerd rond de grote steden zoals Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Het aandeel van bedrijven uit landsdeel Noord bedraagt ongeveer 6 procent. Het gaat hier grotendeels om bedrijven uit Overig Groningen.

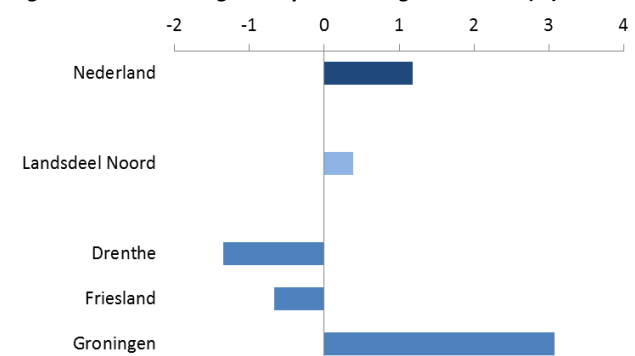
De SEED Capital regeling (voorheen SEED-faciliteit) geeft investeerders de kans om te investeren in technostarters en creatieve starters, waarbij het risico wordt gedeeld met de Rijksoverheid. Het aantal bedrijven waarin in 2013 is geïnvesteerd met behulp van de SEED Capital regeling bedraagt 213. Slechts 10 daarvan zijn gevestigd in landsdeel Noord.

Werk en inkomen

Beroepsbevolking

De beroepsbevolking in Nederland groeit richting de 8 miljoen personen. In totaal bestaat de beroepsbevolking in 2013 in landsdeel Noord uit ongeveer 786 duizend personen. Daarmee woont nog geen 10 procent van de beroepsbevolking in deze regio. Het grootste deel daarvan woont in Overig Groningen en Noord-Friesland.

Figuur 7 Ontwikkeling beroepsbevolking 2009-2013 (%)

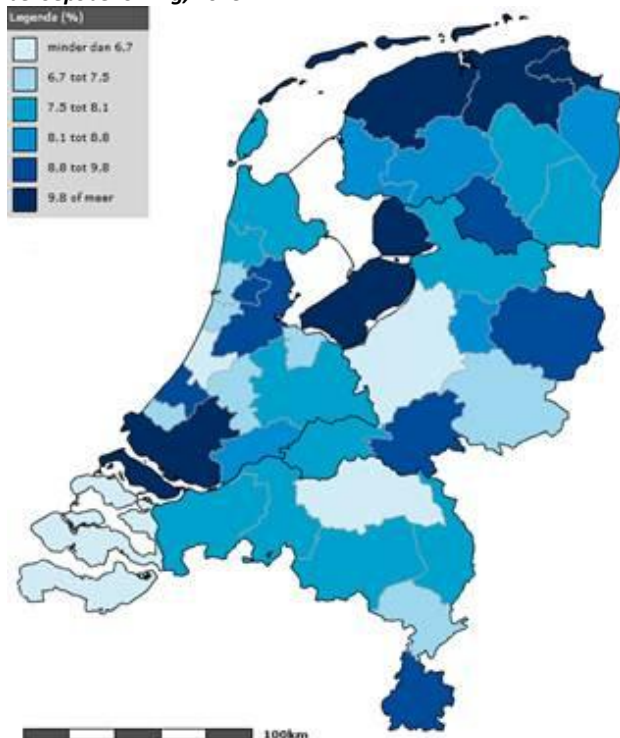
De groei van de beroepsbevolking in landsdeel Noord blijft achter bij die in de rest van het land. Waar de omvang van de beroepsbevolking in Nederland in de periode 2009-2013 met 1,2 procent is gestegen, is dit in deze zelfde periode in de Noord slechts 0,4 procent. In Drenthe en Friesland is in 2013 sprake van een daling van respectievelijk 1,3 en 0,7 procent ten opzichte van 2008; in Groningen is de beroepsbevolking wel met 3,1 procent gegroeid.

Werkloosheid

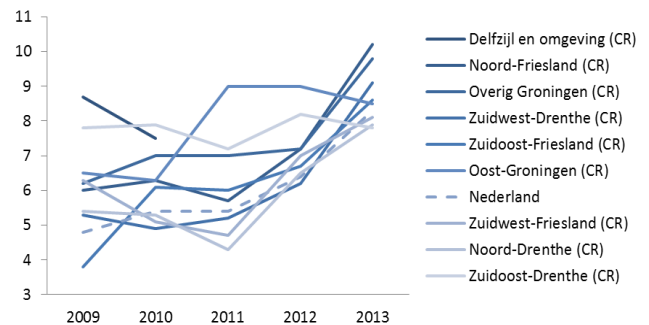
In 2013 zijn in Nederland 656 duizend personen werkloos. Dat is een werkloosheidspercentage van 8,3 procent. Noord heeft een hoog werkloosheidspercentage. In Overig Groningen is 9,8 procent van de beroepsbevolking werkloos, in Delfzijl en omgeving 11,1 procent en in Noord-Friesland 10,2 procent. Het laagste percentage werklozen in het landsdeel heeft Zuidoost-Drenthe (7,8 procent).

In totaal is de werkloosheid in Nederland in 2013 met 149 duizend personen toegenomen. De toename van het aantal werklozen in landsdeel Noord is het grootst in Friesland. In Oost-Groningen is het aantal werklozen gedaald.

Figuur 8 Werkloze beroepsbevolking als percentage van de beroepsbevolking, 2013

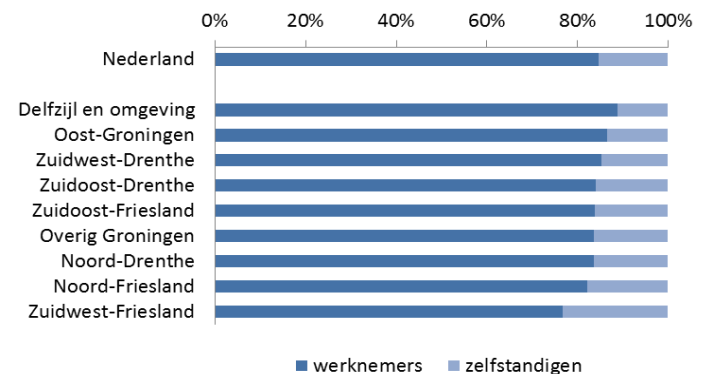
Figuur 9 Percentage werkloze beroepsbevolking Regio Noord, 2009-2013

Werknemers en zelfstandigen

De werkzame beroepsbevolking in Nederland bestaat in 2013 ongeveer 85 procent uit werknemers en ongeveer 15 procent uit personen die werkzaam zijn als zelfstandige. Het aantal zelfstandigen in Nederland is het afgelopen jaar met ruim 2,5 procent toegenomen en in de afgelopen vijf jaar met ruim 8 procent.

Figuur 10 Verdeling werknemers/zelfstandigen naar COROP 2012

Binnen landsdeel Noord, kent Zuidwest-Friesland een relatief groot aandeel zelfstandigen (23 procent). In Delfzijl en omgeving is het aandeel zelfstandigen daarentegen relatief laag (11 procent). In absolute aantallen zijn in Noord de meeste zelfstandigen te vinden in Noord-Friesland en Overig Groningen.

Inkomen

De meest recente cijfers over inkomen hebben betrekking op 2011. In dat jaar was het gemiddelde persoonlijke jaarinkomen in Nederland bijna 29 duizend euro. In

Regiobericht 1.0 Noord

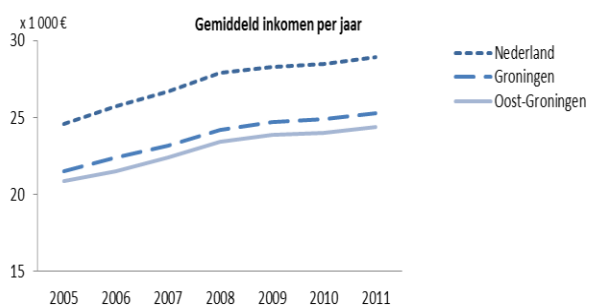
landsdeel Noord lagen de inkomens aanzienlijk lager. Alle vijf COROP-gebieden met het laagste gemiddelde jaarinkomen waren te vinden in Noord. Met gemiddeld 24,4 duizend euro hadden inwoners van Oost-Groningen het laagste inkomen.

Colofon

Tekst Centrum voor Beleidsstatistiek
Contact cvb@cbs.nl
www.cbs.nl | twitter.com/statistiekcbs

Datum dinsdag 11 november 2014

Figuur 11 Ontwikkeling gemiddeld inkomen, 2005-2011

Figuur 12 Gemiddeld inkomen (x € 1 000) naar COROP, 2011

